

NIEUWSKLANKEN

44^e jaargang nr. 4

oktober 2019

Verenigingsorgaan van

Christelijke Oratoriumvereniging Stella Maris te Lelystad

Redactie : Peter Kuiper
Kopij sturen naar: : info@stella-maris.nl

Voorzitter : Wilma van Loo-Olsman
Secretaris : Diete Munneke-Wiersma
Dirigent : Henk Trommel

Bank Stella Maris : NL73TRIO 0197933335
E-mail : info@stella-maris.nl

Van het bestuur

Wanneer dit nummer van Nieuwsklanken verschijnt is het koorseizoen alweer twee maanden van start. De repetities worden trouw bezocht en inmiddels zijn er drie bestuursvergaderingen geweest. We zijn heel blij dat we dit seizoen konden starten met z'n vijven: Diete is weer terug en wat vinden we dit fijn!

Verschillende onderwerpen waar het bestuur, naast de organisatie rondom ons concert, mee bezig is zijn te lezen. Ook nu geldt dat wanneer er vragen zijn deze altijd gesteld kunnen worden aan Diete, Tineke, Wilma, Floris of Harry tijdens de repetities en/of via de mail: info@stella-maris.nl.

De beleidsvergadering, onze jaarlijkse vergadering met de dirigent, heeft op vrijdag 30 augustus plaats gevonden. We kijken terug op een goede vergadering, in een open sfeer, waarin veel over tafel is gegaan. We blikken altijd terug op het afgelopen koorseizoen, bespreken het functioneren van de dirigent, het functioneren van het bestuur, de voortgang van het koor en kijken ook vooruit. Het is bijzonder dat er, na 30 jaar, nog steeds een zeer open en goede verhouding is tussen de dirigent en het bestuur en andersom. Bij het vooruitkijken hebben we deze keer uitgebreider stil gestaan bij de verre toekomst van onze vereniging. Hoe lang kunnen we nog door met Stella Maris kijkend naar de stijgende gemiddelde leeftijd? Zou het verstandig kunnen zijn om op een hoogtepunt, met een mooie uitvoering, te stoppen? Gedachtes daarover zijn uitgebreid met elkaar gedeeld. Op dit moment kijken we zeker nog verder dan het jaar 2021, het jaar waarin we de Mattheus

Passion voor de derde keer mogen uitvoeren. Een concertinvulling voor het voorjaar 2022 is met potlood ingevuld. Ook is aan de orde geweest om in december 2020 een klein kerstconcert te geven. De studietijd tussen Die Jahreszeiten, Le Petit Messe Solennelle en de Mattheus Passion is ruim waardoor er wellicht een mogelijkheid is een kleine uitvoering erbij te geven. Maar als bestuur willen we ook bewaken dat we heel goed voorbereid zijn voor een uitvoering. Een definitief besluit nemen we na onze uitvoering van Die Jahreszeiten. Dan weten we ook of we nog spaargeld over hebben voor een klein extra concert in 2020.

In het vorige nummer van Nieuwsklanken hebben we informatie kunnen delen over de mannelijke solisten die meewerken aan de Mattheus Passion op zondagmiddag 28 maart 2021. De medewerking van een (kinder-)koor konden we toen nog niet melden. Gelukkig kunnen we dat nu wel: het Jongenskoor Dalfts en zal op 28 maart 2021 meewerken aan onze uitvoering. We mogen dan 22 jongens verwelkomen en we zien daar erg naar uit. Verder kregen we te maken met de afzegging van de evangelist, Leon van Liere, maar we zijn intussen alweer een eind op weg om een andere tenor vast te leggen. We hebben ook de alt vast kunnen leggen: Rosina Fabius. Tot slot hebben we Elisabeth Blom gecontracteerd als sopraansolist. In Lelystad is zij geen onbekende want zij is ook de nieuwe dirigent van het Lelystads Kamerkoor.

Verderop is informatie te lezen over de stemtesten in 2020 en ook over de studiedag die we in het voorjaar van 2020 gaan houden, gecombineerd met de algemene ledenvergadering.

De PR voor Die Jahreszeiten is op stoom. In september hebben leden geflyerd tijdens LelySTART en hebben we ook een kraam bemenst op de nieuwe verenigingenmarkt in De Koploper. Ook nu is Bea de Zeeuw, samen met het bestuurslid Harry de Graaff, bezig om ons

concert verder onder de aandacht te brengen van o.a. het Lelystadse publiek. Daarbij kunnen wij zeker niet zonder onze leden. De reclame die onze leden maken is van het grootste belang. Dus: stuur de flyer die u per mail heeft ontvangen door, neem flyers mee om te verspreiden en attendeer mensen in uw omgeving op deze uitvoering.

Alle delen van Die Jahreszeiten zijn gerepeteerd. We studeren hard aan dit oratorium van Haydn, zodat we op 16 november een klinkende en feestelijke uitvoering kunnen geven als afsluiting van ons jubileumjaar 2019.

Het bestuur

Belangrijke data: noteert u deze in uw agenda's

Woensdag 23 oktober 2019	Geen repetitie. Herfstvakantie
Zaterdag 2 november 2019	Studiedag en Open Repetitie
Woensdag 6 november 2019	Bestuursvergadering
Donderdag 14 november 2019	Generale repetitie in Het Anker (avond). Aanvang 19.30 uur.
Zaterdag 16 november 2019	Die Jahreszeiten van Haydn in de Agora
Woensdag 20 november 2019	Feestelijke repetitie na concert. Speciaal voor aspirant leden. Inloop om 19.45 uur.
Woensdag 25 december 2019	Geen repetitie. Kerstvakantie.
Woensdag 1 januari 2020	Geen repetitie. Kerstvakantie.
Woensdag 8 januari 2020	19.30 uur. Nieuwjaarsontmoeting en om 20.00 uur repetitie.
Januari-februari 2020	Stemtesten koorleden.
Zaterdag 7 maart <i>of</i> Zaterdag 18 april 2020	Hele dag: algemene ledenvergadering en aansluitend zangtraining
Woensdag 13 mei 2020	Reguliere repetitie in De Lichtbron (avond)
Zaterdag 16 mei 2020	In De Lichtbron: 13.30 uur: generale repetitie Rossini 19.30 uur: concert Rossini.
Zaterdag 27 maart 2021	Middag. Generale repetitie Mattheus Passion in Het Anker.
Zondag 28 maart 2021	Middag. Mattheus Passion in de Agora

Bestuursmededelingen

Leden

De afgelopen periode hebben we twee nieuwe leden mogen verwelkomen: bij de sopranen **Margriet Boleij** en bij de alten **Anneke Groenberg**. We hopen dat zij zich snel thuis gaan voelen bij ons. Verderop in Nieuwsklanken stellen zij zich voor.

De bassen **Piet Veldman** en **Henk Hoogland** hebben ons gemeld dat zij, na ons concert, stoppen als lid. Wij danken hen voor hun jarenlange inzet voor onze vereniging. Piet en Henk zouden het liefst met 'stille trom' vertrekken. De repetities, de concerten, maar ook de persoonlijke contacten, gaan zij missen en zij wensen Stella Maris en alle leden al het goede voor de toekomst, melden zij ons.

Koorfoto's

Het is alweer een aantal jaren geleden dat we foto's hebben laten maken van ons koor. Foto's die we gebruiken voor verschillende PR activiteiten. Omdat we nu dezelfde foto's al een aantal keren hebben gebruikt, worden in november nieuwe foto's gemaakt. Graag beschikken we ook over een formele foto in koorleding (een staatsieportret). Met de fotograaf, Marga Wiebenga, hebben we daarom afgesproken twee fotosessies te doen: een informele en een formele.

De informele foto's worden gemaakt op 2 november tijdens onze studiedag.

De formele foto's, in koorleding, worden gemaakt op zaterdag 16 november, voorafgaand aan ons concert in de Agora.

De prachtige foyer leent zich daarvoor heel mooi en de fotograaf is beschikbaar om deze foto's tussen 18.00 uur en 18.30 uur te maken. Informatie hierover leest u straks in het bekende draaiboek van het concert.

Koorkleding tijdens concert

De koorkleding is een regelmatig terugkerend onderwerp in de bestuursvergadering. Deze keer melden we alvast dat er twee zaken anders zullen zijn.

We sluiten met dit concert ons gouden jubileumjaar af. De heren dragen daarom allemaal een gouden stropdas (gemaakt door Mieke en Bea).

En.....we dragen allemaal tijdens dit feestelijke oratorium een corsage (gemaakt door Cobi). Met de gouden stropdas en de corsage gaan we op de foto. De heren ontvangen de stropdas op de studiedag en de corsages liggen op 16

november gereed in de Flevolandzaal in de Agora (draaginstructie: allemaal links met de bloem naar beneden!). Ook deze twee zaken leest u straks allemaal in het draaiboek.

Studiedag op zaterdag 2 november 2019

Zaterdag 2 november houden we onze studiedag. De *indeling* van de dag is als volgt:

10.00 uur	inloop met koffie/thee
10.15 uur – 11.15 uur	zingen
11.15 uur – 11.30 uur	pauze met koffie/thee
11.30 uur – 12.30 uur	zingen
12.30 uur – 13.00 uur	lunchpauze (eigen lunch meenemen, voor drinken wordt gezorgd)
13.00 uur	op de foto
13.15/13.30 uur – 14.30 uur	zingen
14.30 uur – 15.00 uur	pauze met onze gasten
15.00 uur – 16.00 uur	Open Repetitie voor belangstellenden.

Na afloop zijn helpende handen nodig om de kerkzaal en de bijzalen weer in te richten.

Open Repetitie op 2 november van 15.00 uur tot 16.00 uur

Het is een traditie geworden: de Open Repetitie waarmee we een studiedag afsluiten. Een moment waarop u mensen kunt uitnodigen om alvast iets te horen van Die Jahreszeiten. We zingen enkele delen en Henk geeft een toelichting. We hopen dat veel belangstellenden enthousiast worden gemaakt voor deze (gratis) Open Repetitie zodat we weer veel bezoekers mogen verwelkomen !

Heel Stella Maris bakt – bakkers gevraagd

De laatste jaren is het een mooi gebruik dat we tijdens de Open Repetitie, samen met onze bezoekers, mogen genieten van heerlijke eigengemaakte baksels. Ook dit jaar hopen we dat er weer leden zijn – of gezinsleden - die ons daarmee gaan verrassen. We hebben ongeveer 10 tot 12 bakkers nodig.

Woensdag 20 november: repetitie voor belangstellenden

Geïnteresseerden die graag een keer komen kennismaken zijn van harte welkom op onze eerste repetitie na het concert. We starten dan met koffie/thee en iets lekkers, kijken terug op ons concert en beginnen ook met de eerste muzieknoten van Le Petite Messe Solennelle van Rossini. We ronden af om 21.30 uur met een hapje en een sapje.

Zijn er mensen in uw netwerk die wellicht graag een keer zouden komen dan is 20 november de uitgelezen kans om samen met ons te zingen.

Le Petite Messe Solennelle op zaterdag 16 mei 2020

Zoals bekend voeren we deze mis uit in De Lichtbron. Alle medewerkers zijn vastgelegd. Dirk Luijmes (harmonium), Ernst Munneke (vleugel) en het Clarus Kwartet (Petra Stoute, Florieke Beelen, Leon van Liere en Patrick Pranger) verlenen hun medewerking.

We vinden het mooier om deze mis, zonder onderbreking door een pauze, uit te voeren. Daarbij speelt ook dat het houden van een pauze in De Lichtbron organisatorisch altijd lastig en rommelig verloopt.

Tevens hebben we besloten om het concert om 19.30 uur te starten zodat we rond 21.00 uur klaar zijn. Na afloop bieden we de bezoekers een drankje aan.

Voor dit concert hebben we een aantrekkelijke toegangsprijs vastgesteld: € 15 en € 10 voor jongeren t/m 16 jaar.

De generale zal plaatsvinden op zaterdagmiddag 16 mei vanaf ongeveer 13.30 uur tot maximaal 17.00 uur. Op woensdag 13 mei houden we onze reguliere repetitie in De Lichtbron zodat we alvast goed kunnen wennen aan de akoestiek.

Op de dag van onze beleidsvergadering, 30 augustus, werd bekend dat het Eurovisie Songfestival ook op zaterdag 16 mei zal zijn. We hopen dat dit niet te veel invloed zal hebben op onze bezoekersaantallen. Door de aantrekkelijke toegangsprijs en het vroege tijdstip hopen wij tóch veel bezoekers te mogen verwelkomen.

Subsidieaanvragen voor 2020

In de zomervakantie zijn twee subsidieaanvragen ingediend bij de gemeente Lelystad. Een aanvraag, een bedrag van € 6.500, voor ons concert op 16 mei 2020 en een aanvraag voor deskundigheidsbevordering, een bedrag van € 1.000. Eind september mochten we bericht ontvangen dat de aanvragen compleet zijn en dat ze in behandeling worden genomen. Zonder tegenbericht mogen we binnen 8 weken een reactie verwachten. Het wachten is begonnen....

Stemtesten en opzet

Eens in de vier jaar worden alle leden gestemd door een onafhankelijke deskundige en in 2020 is dit alweer zover. Deze keer neemt mevrouw **Christina Delorme** uit Dronten de

stemtesten af. Zij geeft o.a. zanglessen bij De Meerpaal in Dronten.

We hebben als bestuur nagedacht over een mogelijk andere opzet en mede afhankelijk van verdere gesprekken met Christina wordt dit verder besproken. In de maanden januari en februari worden de stemtesten afgenomen. De verdere organisatie werken we in de komende periode uit. U hoort daar later vanzelf meer over.

Algemene Ledenvergadering en een zangtraining in het voorjaar.

In 2020 houden we onze algemene ledenvergadering weer op een zaterdag met deze keer aansluitend een zangtraining met een extern deskundige. Deze keer hebben we Bert van de Wetering hiervoor gevraagd.

Bert kennen we als de bassolist die de Christuspartij heeft gezongen bij de Johannes Passion en hij zal ook de Christuspartij zingen in 2021 bij onze uitvoering van de Mattheus Passion. Het is nog even van zijn mogelijkheden afhankelijk op welke zaterdag dit gaat plaatsvinden. (7 maart of 18 april). Zodra we hier zekerheid over hebben hoort u dit van ons.

Het wordt vast een bijzondere dag die ook in het teken zal staan van ontmoeting met elkaar.

Helpende handen in oktober, november en december

Willen de volgende heren om **19.30 uur** helpen met het klaarzetten van de stoelen?

Als je niet kunt, graag zelf voor vervanging zorgen.

23 oktober	vakantie
30 oktober	Bram Smit
6 november	Piet Veldman
13 november	Hans de Boer en Harry de Graaff
20 november	Jaap Bijzet
27 november	Berry van Elst
4 december	Jan Poortinga
11 december	Jos Cornelissen
18 december	Henk van Rodijnen

Margriet Boleij en Anneke Groenenberg stellen zich voor:

Margriet Boleij - sopraan

Als nieuwkomer stel je je voor en dat doe ik dus bij deze. Sinds twee jaar woon ik in Lelystad en mijn eerste actie was meteen zangles nemen!

Als kind ben ik begonnen op de Muziekschool in Delft en heb allerlei instrumenten bespeeld.

Pas nadat ik in 1990 bij een kerkkoor betrokken raakte ben ik gaan zingen.

De tien jaar dat ik in Wales woonde maakte ik deel uit van een kerkkoor(tje), een Welsh dameskoor dat alleen in het Welsh zingt en een regionaal vierstemmig koor, waar we wekelijks 3 uur voor moesten reizen. Maar leuk was het zeker; vooral als er een uitvoering met instrumentalisten in het verschiep lag.

Een groot koor als Stella Maris is een nieuwe ervaring voor mij, maar jullie hebben mij allerhartelijkst ontvangen en ik geniet enorm van de koorrepetities.

Ik hoop op een mooi seizoen en fijne concerten. En bedankt dat ik daar een bijdrage aan mag leveren.

Margriet Boleij

Anneke Groenenberg - alt

Ik ben Anneke Groenenberg en ga jullie (nu definitief na de stemtest) versterken bij de alten. Behalve het zingen, wat me tot nu toe prima bevalt, vind ik Stella Maris ook een erg sociaal en goed georganiseerd koor. Ik was helemaal verbaasd dat zovelen naar mij toe zijn gekomen de afgelopen weken om mij welkom te heten.

Ik zing al mijn hele leven. Muziek speelde een grote rol in het gezin waarin ik ben opgegroeid: kinderkoor, muziekschool, blokfluit en pianoles en veel samen musiceren.... Tijdens mijn studie heb ik in het Leidse studentenkoor gezongen en daarna in kamerkoren in Leiden en een tijdje in Cappella Aequorea in Lelystad, toen ik hier 22 jaar geleden kwam wonen. Door problemen met mijn stem en drukte op het werk ben ik daarmee gestopt. Na mijn pensionering (4 jaar geleden) heb ik zangles genomen om weer te kunnen gaan zingen in een koor, want dat miste ik heel erg.

Nadat mijn stem weer goed genoeg was om in een koor te gaan zingen heb ik me verdiept in de vele koren die Lelystad heeft en na wat korte proeven bij o.a. De Voice Company, heb ik voor Stella Maris gekozen o.a. omdat ik vaak heb genoten van de concerten; de soort muziek (klassiek) me aanspreekt evenals de omvang van het koor en ook omdat ik me weer wil verbinden aan een vast koor.

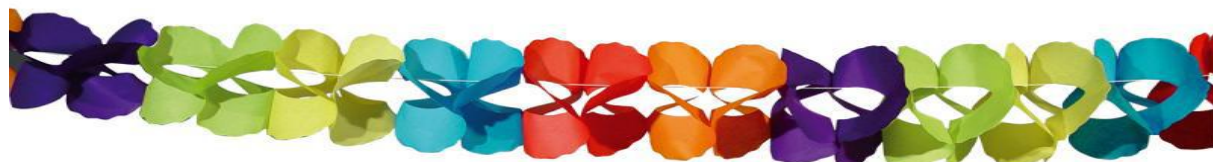
Ook mijn wens om ooit een keer de Mattheus Passion te gaan zingen gaat nu uitkomen!!

Ik hoop jullie langzamerhand wat meer te gaan leren kennen!

Ik heb er zin in!

Anneke Groenenberg

De jarigen in oktober, november en december zijn:

17 oktober	Henk van Rodijnen	Bas
27 oktober	Frouke Kronenburg-van der Werf	Sopraan
6 november	Theo van Dijk	Tenor
8 november	Marguerite Pelt	Sopraan
17 november	Henk Hoogland	Bas
29 november	Ada Koster	Sopraan
5 december	Floris Takkenberg	Bas
30 december	Ienke Kolvoort-Deul	Sopraan
30 december	Ida Pos-Duyvis	Alt

Koorpartijen afspelen op je telefoon of tablet

Dankzij de samenwerking met de auteur van coria.nl is het nu mogelijk de bestanden van NoteWorthy, zoals die op koorpartijen.nl staan, af te spelen op je telefoon of tablet.

Bij de koorpartijen van Stella Maris (www.koorpartijen.nl/stellamaris) staat een nieuw icoon:

Daarop klikken brengt je direct naar het afspelen op coria.nl

Bij 'settings' kun je de begeleiding zachter zetten. Als je meer mogelijkheden wilt klik dan op 'Nieuw' om te zien wat er nog meer kan.

Natuurlijk horen wij graag jouw ervaring, want we zijn nog maar pas begonnen met deze mogelijkheden.

Klaas Lamminga

Solisten bij ons concert - Die Jahreszeiten

Margreet Rietveld, Leon van Liere en Frans Fiselier werken mee aan ons concert. Twee van de drie (Margreet Rietveld en Leon van Liere) zingen voor het eerst bij ons. Frans Fiselier is een 'oude bekende'. We zien uit naar het samen zingen met hen!

FRANS FISELIER – BAS BARITON

Frans Fiselier studeerde af aan het Sweelinck conservatorium bij Cora Canne Meyer en zette zijn studie voort bij William Murray te Berlijn. In 1984 won hij drie prijzen op het internationaal vocalistenconcours Den Bosch, (categorie lied) en in 1986 ontving hij de Toonkunst-jubileumprijs, waarna hij een veelgevraagd solist werd bij vele opera- en oratoriumgezelschappen in Nederland.

Zo gaf hij concerten met het Orkest van het Oosten, het Residentieorkest, Limburgs Symphonieorkest, het Brabants orkest, en met het Noord Nederlands Orkest. Tevens werkt hij regelmatig mee met het Combattimento Consort onder leiding van Jan Willem de Vriend.

Frans Fiselier maakte deel uit van de studio van de Nederlandse opera en zong daarna in diverse producties van de Nederlandse opera. Tevens zong hij in moderne opera's van o.a. Klaas de Vries, Bernard van Beurden, Kees Olthuis en Martijn Padding.

Het oratoriumrepertoire van Frans Fiselier omvat vele componisten en vele stijlperiodes, (o.a. Bach's passionen, Händel's Messiah, Mozart's Requiem, Mendelssohn Elias, Verdi Requiem).

Sinds 2015 maakt hij deel uit van het ensemble Taralli, een groep van 4 zangers die opera repertoire op een speelse manier bij een breed publiek brengt.

Vanaf 2012 is Frans Fiselier als hoofdvakdocent zang verbonden aan het Koninklijk conservatorium te Den Haag.

LEON VAN LIERE - TENOR

Leon van Liere studeerde klassiek zang bij Frans Huijts aan het Rotterdams Conservatorium, waarna hij zijn opleiding vervolgde bij Raymond Modesti. Momenteel wordt hij gecoacht door Brian Masuda en Paul Triepels en ontvangt hij lessen van Rudolf Piernay en Margreet Honig. Verdere lessen en masterclasses volgde hij bij onder meer Roberta Alexander, Carolyn Watkinson, Marcel Reijans, Alexander Oliver en Dennis O'Neill.

Als oratoriumzanger vertolkte hij soli in onder andere de Matthäus Passion en Johannes Passion van Bach, Messiah van Händel, Die Schöpfung en Die Jahreszeiten van Haydn, het Requiem en diverse missen van Mozart, Elias en Paulus van Mendelssohn, het Requiem van Verdi en Stabat Mater en het Requiem van Dvorak.

Gedurende zijn studie was hij te zien in producties van de Dutch National Opera Academy, als Il Podestà in La Finta Giardiniera van Mozart en als Son in Less Truth, More Telling van Thierry Tidrow. Hij vertolkte tijdens het Peter-de-Grotefestival in Groningen en het Grachtenfestival in Amsterdam de rollen van Willem Mons en Nicolaas Witsen in The Tsar, his wife, her lover and his head van Monique Krüs. In 2017 vertolkte hij in de NTR Zaterdagmatinee de rol van Kapitein (Simon Boccanegra, Verdi, gedirigeerd door James Gaffigan). In 2018 was Leon tijdens het Bredewegfestival te zien als Don José in een bewerking van Carmen (Bizet) en keerde hij terug bij de NTR Zaterdagmatinee in A Village Romeo and Juliet (Delius) onder leiding van Sir Mark Elder. In 2019 zong hij daar een aantal rollen in Die Gezeichneten (Schreker), gedirigeerd door Markus Stenz.

MARGREET RIETVELD – SOPRAAN

Sopraan Margreet Rietveld (1988) behaalde in juli 2011 haar bachelor-diploma klassiek zang aan het ArtEZ conservatorium in Zwolle, als studente van Lodewijk Meeuwse en Riekje Bakker. Na haar conservatorium-opleiding studeerde ze bij Harry van Berne, momenteel wordt ze gecoacht door Frans Fiselier en Heleen Koele.

Margreet was als soliste al te horen in vrijwel alle grote oratoria van Bach (Matthäus- en Johannes-Passion, Weihnachtsoratorium en Hohe Messe), Händel (Messiah), Haydn (Die Schöpfung, Die Jahreszeiten), Brahms (Requiem), Mendelssohn, Schubert, Bruckner, Vivaldi, Mozart (Requiem, mis in c) enzovoorts.

Ze maakt deel uit van diverse professionele ensembles als Kamerkoor Ars Musica o.l.v. Patrick van der Linden, Cappella Amsterdam (Daniël Reuss) en Collegium Vocale Gent (Philippe Herreweghe). Als soliste nam Margreet deel aan masterclasses van Barbara Hannigan, Meribeth Dayme en Barbara Schlick.

Kijkerstip

Tip 1 (met dank aan Cobi Haverkamp)

Muziekbedevaart op NPO 2

Tijl Beckand loopt 400 km in het voetspoor van J.S. Bach – vanaf 8 oktober (ook terug te kijken)

Hij moet er ver voor lopen, maar dan heeft Tijl Beckand ook wat. De programmamaker treedt letterlijk in de voetsporen van componist Johann Sebastian Bach. De Duitse componist liep in 1705 een kilometer om zijn idool te Duitse componist en organist Beckand is vanaf 8 oktober NPO2 met Tijl in het programma legt Beckand te tussen Arnstadt en Lubeck. zou vier weken wegblijven, indruk van zijn muzikale vader dat hij pas na vier maanden terugkwam en zo zijn baan als organist in Arnstadt op het spel zette. Beckand gaat langs de route op zoek naar verhalen over Bachs tocht. Hij probeert te schetsen hoe de reis de componist heeft gevormd en welke invloed Bach nu nog heeft.

route van maar liefst 400 ontmoeten, de Dees-Dietrich Buxtehude. vier wekenlang te zien op voetspoor van Bach. In het voet dezelfde route af De jonge Bach, destijds 20, maar was zo onder de

Tip 2 (met dank aan Iñez Harmsen)

Documentaire over Pavarotti op zondag 20 oktober om 19.45 uur in het Filmhuis in Lelystad

Het leven van Luciano Pavarotti, misschien wel de meest beroemde operazanger ter wereld, wordt belicht in een nieuwe documentaire. Op 6 september 2007 overleed Luciano Pavarotti op 71-jarige leeftijd aan de gevolgen van alvleesklierkanker. De Italiaanse tenor was buiten de opera tevens bekend in de populaire muziek. Zo zong Pavarotti stukken in het lied *Miss Sarajevo* dat U2 in 1995 uitbracht. Ook met The Three Tenors beleefde hij enorme commerciële successen. Regelmatig trad hij op met andere beroemdheden, zoals Montserrat Caballé. Pavarotti was naast tenor ook een gulle gever. Hij wijdde zijn leven aan liefdadigheidswerk voor onder andere vluchtelingen en het Rode Kruis.

Gelezen in Libelle (met dank aan Cobi Haverkamp):

“Wie zingt in een koor heeft een sterker immuunsysteem en minder stress”

Arts en hersenonderzoeker Dick Swaab